

Mécszlángok

Nagyszüleim emlékére – 1. rész

Símitgatom vakolókanállal a sír fedlapját. Tavaly kellett lecserélni, de a tél „megfogta” a felületét, hát most leöntöttem cementtejjel. Nem lesz szép, de talán majd bírja az időjárás. Az 1974-ben, kilencvenéves korában elhunyt *Nagyapám* nyugszik alatta, mellette az öt évvel korábban elment *Nagymama*. Mindkettőjükhöz kedves emlékek, gyengéd szálak fűztek. Nagymamának a sokáig egyetlen unoka iránti szinte rajongó szeretete, nagyapának a tevékeny élete, ügyessége, higadtsága, rendszeretete maradt meg emlékeimben. Szerszámaival ma is dolgozom, de a rendszeretét nem tudom követni. Munka közben rámtörnek az emlékek. Nem fájdalmasak, inkább nosztalgikusak.

A sírkő legalább 70 éves, a háborúban odamaradt, ezermester *Pali nagybátyám* készítette elhunyt hűgáinak, jóval haláluk után. Ez annyira megtetszett az egyik sírszomszédnak, hogy ő is készítette vele egyet. Ma is ott áll egymáshoz közel a két egyforma kő. Csak Édesanyám elbeszéléseiből tudom, hogy az 1910-es születésű nővérét, *Erzsébetet* (Bözsit) 11 éves korában, két nap alatt vitte el a spanyolnátha. Még fénykép sem maradt róla. Az 1912-ben született *Mária* (Manci) 24 évet élt. Nagyon szép lány volt, az iparosbálak egyik „legtáncoltatottabb” résztvevője. Reumás láz támadta meg. Fürdőket javasoltak az orvosok, de a család (öt gyerek, egy kereset) anyagilag nem bírta. *Mária* belehalt a betegségbe. Fényképe – csakúgy mint *Pali* bátyámé – ott volt a szoba falán, Nagymama gyakran sírdogált alattuk. Még 1950 után is visszavárta elveszett fiát.

Nem csoda, egyetlen fiúgyermeke volt. Kőművesnek tanult, de sok mindenhez értett. Foglalkoztatta az örökmozgó elkészítésének gondolata. A '30-as években detektoros rádiót épített. Minden ágyhoz szerelt egy csatlakozót, egy-egy „fűlhallgatót”, esténként az egész család ezeken hallgatta a műsort. Hatalmas antennát feszített ki, ezt csak a háború alatt szerelte le Nagyapa, mert félt, hogy baja lesz belőle. Én már nem ezt hallgattam, mert Nagyapa '38-ban vett egy néprádiót. *Pali* nagybátyámat pedig 1942-ben behívták katonának, majd kivitték a frontra. 1944 őszén Debrecenből adott hírt magáról utoljára. Haláláról ellentmondásos hírek érkeztek. Egyik katonatársa szerint tifuszban halt meg, a másik szerint lelőtték. Egy szög őrzi emlékét a II. világháborús emlékművön.

Gyermekkoromban gyakran jártunk Nagyszüleimmel a temetőbe. Szerettem oda járni. Kapáltuk a sírhantot – akkor még nem volt kerete és fedlapja –, öntöttük a virágokat, közben hallgattam az elhunytokról – akkor még csak *Erzsébet*ről és *Máriáról* – szóló történeteket. A kő ma is hibátlanul állja az idő ostromát. Az alatta lévő betontéglát, amellyel mintegy 30 cm-rel emelte meg a sírkövet, Nagyapa készítette, otthon. Nem kőműves volt, hanem ács, de – mint annyi mindent – ezt is meg tudta csinálni. Csodálattal figyeltem, hogyan csiszolja a műkővet, hogyan vési rá a betűket. Maguknak készítette.

A sírkeret és a fedlap Nagymama halála után készült. Nem szívesen írom le: műkőves „mesterek” munkája. A keret megrogyott, az egyik fedlap apró darabokra tört. Tavaly – Őcsémmel – saját kezűleg cseréltük le: döbbsen tapasztaltuk, hogy betonvas gyanánt rozsdás szögesdrót-darabokat használtak.

Nagyapával néha-néha elmentünk a temető északi széléhez, a Koleráshoz. Tőle hallottam először, hogy a kő tömegsír jelez, és ő mesélt nekem először a koleráról. Itt egy alacsony, egyszerű sírkő állt, rajta Nagyapa neve. Aztán kiderült, hogy nem az övé, hanem az édesapjáé. Soha nem beszélt róla. Csak a múlt évben tudtam meg a család legfiatalabb (most 86 éves), egyetlen élő tagjától, aki szintén az *Erzsébet* nevet kapta, hogy napszámos volt. Nagyapa édesanyja fiatalon halt meg. Mostohát kapott, aki nem szerette, ezért édesapjával sem volt felhőtlen a viszonya. Ennél többet ő sem tudott, neki sem mesélt.

Miután Nagyapa egyedül maradt, nem járt többet édesapja sírához, a kő eltűnt a bozótból. Néhány éve Őcsém bevette magát a dzsungelbe, megtalálta és kiszabadította. Azóta rendben tartjuk a környékét, viszünk egy-egy szál virágot ismeretlen ősrünknek. Példánk követőkre talált: több elfeledett, évszázados sírt gondolnak a

bozótos kellős közepén.

Nagymamát 1959-ben érte először agyvérzés. Augusztus végén elmentem hozzá elköszönni: első munkahelyemre készültem, először távol a családtól. Nagyon büszke volt, hogy tanító lett belőlem. Semmit nem beszélt, csak átölelt és sírt és sírt. Másnapra megbénult a fél oldalára. Hihetetlen akaraterevével állt talpra. Végigolvastam a betegségéről szóló szakkönyveket, és megtanítottam a gyakorlatokra. Hétvégeken, amikor hazajártam, „ellenőriztem”. Még tíz évet élt. Amikor megnősültem, felajánlotta, hogy költözzünk hozzájuk. Megköszöntük, de inkább építkezésbe fogtunk. Ma is látom: kis kosarában egy kis levestel, csirkecombbal, süteménnyel, fél lábát húzva, gyakran eljött hozzánk. 80 éves korában érte a második, végzetes agyvérzés. Halálakor láttam Nagyapát először és utoljára zokogni.

Nagyapa 80 évesen készítette el házunk tetőszerkezetét. Magabiztosan sétált a közel 4 méter magas, 40 centi széles falon, ahol én csak négykézláb mertem közlekedni. Mikor készen lett, bevallotta: nagyon félt a sikertelenségtől, mert sátorotót még soha nem készített életében. 85 évesen még ácsmunkákat végzett a Furugyi és a Középhalmi Iskolában. Aztán elérte őt az agyér-elmeszesedés. Szüleim gondozták. Szörnyű volt végignézni fokozatos leépülését. Őt is agyvérzés vitte el 90 évesen.

Pakolászni kezdek. Még itt-ott javítgatok a fedlapon – nem lesz tőle jobb. A szemben lévő sírok felől hangokat hallok. Már most, Mindenszent előtt egy nappal, a kellemes napsütésben, hozzák a virágokat.

Kutas Ferenc

Olvasónk írta

Az „Olvasónk írta” rovatban megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség álláspontját. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a meg nem rendelt kéziratokat rövidítve, szerkesztve közölje, és ha úgy ítéli meg, biztosítsa az egyidejű reflexió lehetőségét.

Nyírjuk a fűvet...

A jó érzésű emberek nevében tollat ragadtunk és le kell, hogy írjuk a napokban történeteket.

Ezüstszőlő, ami szépül és mondhatjuk azt, hogy a város büszkesége. Sok dolgosa, egyszerű és becsületes emberrel. Az öslakosok, az elég sok új családok betelepülésével együtt, békében és nyugalomban él. Kölcsonösen elfogadva egymás hagyományait. Így települt be egy székely család, évekkel ezelőtt. Példás szorgalommal szépítik családi házukat. Becsülettel dolgoznak. A szomszédokkal jó viszonyt alakítottak ki. Elfogadták szokásainkat, de egyéniségüket nem veszítették el. Az őszinte segítséget, az alázatot, az emberszeretet, a másik iránti tiszteletet mindig szem előtt tartják. Saját portájukon, a zárt kert végén, felállítottak egy kis faházat. Virág is került a házikó mellé. Körülötte fű, heti rendszerességgel nyírva volt. Apró kis kerítéssel körbekerítve, az árkon keresztül egy íves fahíddal. Ez a fahíd, ha ránézünk, akár a székelység és a magyarság összetartozását is szimbolizálhatta. És ott volt a zászló. Ha fúj a szél, az emberek talán csak akkor látták, hogy egy magyar zászló. Amire ők olyan nagyon büszkék! Ez a rendezett házikó a környékével valakinek mégis szemet szúrt. Kalapáccsattogásra lettünk figyelmesek. Ezt a kis „mesevilágot”, gazdája egyetlen keserűséggel tüntette el. Pár óra alatt. MIÉRT?? Döbbsen néztük ez a szomorú jele-

netet. MIÉRT? Kinek volt útjába, ami nem volt útba? Kik zavart, ami senkit sem zavart? Nem lopott, nem csalt, csak dolgozott rajta a családjával együtt. Szabadidejét nem a kocsmban töltötte, hanem szépítette a kert végét. Ki tette a feljelentést? Ezüstszőlői, vagy mégse? Mi magyarok vagyunk... és ilyen magyarok? Milyen világ ez? Kinek ártottak a saját tulajdonukkal? Tulajdonképpen házról házra lehetne menni. Vannak törvények, ólak. Épült itt istálló is, de még milyen? Az engedélytől eltérő, méreten felüli. Az istálló mellékterméke lassan már a szomszédok ablakaig ér. Mindenféle intézkedés mégsem történt. A törvény nem mindenkire vonatkozik? Ami gondozatlan, arra nincs törvény! Ami gondozott, arra van kifogás! Mert az szemet szúr, azt le kell bontani, szétverni. Nem értjük, hogy miért? Szégyen! Ez a szégyen messzire eljut. Egészen a Hargitáig. Oda, ahol az önzetlen szeretetet és egymás iránti tiszteletet még őrzi az emberek. A család sok viszontagságon ment keresztül. Kívánjuk, hogy a történetek ellenére továbbra is szeressenek és tudjanak itt élni! Hiszen ők közénk tartoznak! A faluban a hagyományok élnek. Itt még a köszönés alapvető dolog. Még az idegennek is kijár. S ha úgy alakul, még a fűvet is lenyírjuk a szomszédoknak.

De egymást ne nyírjuk.

Tisztelettel:

Kárpátia